Mantığa Giriş — Deneme

Akıllı Soru · 05.11.2026 · 10 soru

Bir mantık dersinde p → q biçimindeki yapı, dört farklı doğruluk değerleri düzeniyle incelenmiştir. Bu düzenlerden birinde p için 1, q için 0 değeri kullanılmıştır. Diğer düzenlerde bu iki değerden en az biri değiştirilmiştir.

1. Bu parçadan p → q yapısının doğruluk durumuyla ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Koşullu önerme, öncülün yanlış olduğu bütün durumlarda doğru değer alır.

B) Koşullu önerme, öncül ile sonucun aynı değeri taşıdığı durumlarda yanlış değer alır.

C) Koşullu önerme, sonuç yanlış olduğu her durumda yanlış değer alır.

D) Koşullu önerme yalnızca öncül doğru, sonuç yanlış olduğunda yanlış değer alır.

E) Koşullu önerme yalnızca öncül yanlış, sonuç doğru olduğunda yanlış değer alır.

Bir mantık dersinde p ve q simgeleriyle gösterilen iki ifade değerlendirilmiştir. Öğretmen, bu ifadelerden her birinin değerlendirme sonunda tek bir mantıksal sonuç taşıması gerektiğini belirtmiştir. Değerlendirme sonucu belirsiz kalan ifadeler bu incelemenin dışında tutulmuştur.

2. Bu parçaya göre bir ifadenin önerme sayılabilmesi için aşağıdakilerden hangisine sahip olması gerekir?

A) Yalnızca doğru sonuç verebilmesi

B) Kişiden kişiye değişen bir değerlendirme taşıması

C) Kesin bir doğru ya da yanlış değerine sahip olması

D) Herhangi bir değerlendirmeye kapalı olması

E) Bir soru yöneltme amacı taşıması

Bir doğruluk tablosunda p ∧ q, p ∨ q ve ~p biçimleri birlikte incelenmektedir. Bu tabloda p için 0, q için 1 değeri verilmiştir. Her işlem, kendi bağlacının doğruluk koşuluna göre ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

3. Bu parçadaki verilere göre aşağıdaki sonuçlardan hangisine ulaşılabilir?

A) p ∧ q doğru, p ∨ q doğru ve ~p yanlıştır.

B) p ∧ q doğru, p ∨ q yanlış ve ~p yanlıştır.

C) p ∧ q doğru, p ∨ q doğru ve ~p doğrudur.

D) p ∧ q yanlış, p ∨ q doğru ve ~p doğrudur.

E) p ∧ q yanlış, p ∨ q yanlış ve ~p doğrudur.

Aristoteles'in Organon adlı eserleri, düşünmenin yalnız içeriğiyle değil, çıkarımların kuruluş biçimiyle de ilgilenir. Bu yaklaşımda bir yargının doğru olması ile o yargıya ulaşma biçiminin geçerli olması birbirinden ayrılır. Böylece düşünme süreci, belirli ölçütler aracılığıyla denetlenebilir hâle gelir.

4. Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Düşünmenin içeriği ile çıkarım biçimi aynı ölçüte göre değerlendirilmelidir.

B) Bir düşüncenin içeriği, onun geçerliliğini tek başına belirler.

C) Bir yargının doğru olması, ona ulaştıran çıkarımın da geçerli olduğunu gösterir.

D) Mantıksal denetim yalnızca Aristoteles'in kullandığı kavramlarla yapılabilir.

E) Akıl yürütmenin biçimsel kuruluşu, düşüncelerin değerlendirilmesinde önem taşır.

Ankara'da düzenlenen bir tartışmada konuşmacı, “Bugün hava yağmurludur.” ifadesini örnek verir. Bu ifade, söylendiği anda olgusal durumla karşılaştırılabilir. Buna karşılık “Pencereyi kapat!” sözü bir isteği dile getirir ve aynı biçimde değerlendirilmez.

5. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Emir bildiren her ifade doğru veya yanlış değeri taşır.

B) Bir ifadenin önerme olması, yalnızca konuşmacının amacına bağlıdır.

C) Bir ifadenin önerme olması, onun gerçeklikle uyuşmasını gerektirmez.

D) Bir ifade, doğruluk ya da yanlışlık değeri taşıyorsa önerme niteliğindedir.

E) Soru cümleleri, olgusal ifadelerle aynı mantıksal değere sahiptir.

İzmir'deki bir mantık atölyesinde “İzmir Ege Bölgesi'ndedir.” ifadesi ile “Kapıyı kapat!” ifadesi karşılaştırılır. İlk ifade hakkında doğru ya da yanlış denebilir. İkinci ifade ise bir eylem istemekte, bu nedenle aynı biçimde doğrulanıp yanlışlanamamaktadır.

6. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Emir cümleleri kesin mantıksal değer taşır.

B) Bildirme cümlesi, doğru veya yanlış olabilen bir önerme olabilir.

C) Önerme, yalnızca bir isteği dile getiren ifadedir.

D) Bir ifadenin doğruluğu, onun emir biçiminde kurulmasına bağlıdır.

E) Her cümle önerme olarak değerlendirilir.

Kant'ın koşullu yargılarını inceleyen bir seminerde, “Eğer Ankara başkentse, Türkiye'de bir başkent vardır.” biçimindeki yapı ele alınır. Öncülün doğru, sonucun yanlış olduğu özel durumda koşullu yapı bozulur. Öncül yanlış olduğunda ise sonuç doğru ya da yanlış olsa da yapı yanlış sayılmaz.

7. Bu parçaya göre koşullu yapının yanlış olduğu durum aşağıdakilerden hangisidir?

A) Öncülün yanlış, sonucun yanlış olması

B) Öncül ile sonucun aynı doğruluk değerine sahip olması

C) Öncülün yanlış, sonucun doğru olması

D) Öncülün doğru, sonucun yanlış olması

E) Öncülün doğru, sonucun doğru olması

İbn Sînâ'nın mantık çalışmalarını ele alan bir metinde iki bileşik ifade karşılaştırılır. Birinci ifade, içindeki önermelerin doğruluk değerleri ne olursa olsun doğru sonuç verir. İkinci ifade ise kendi değiliyle birlikte düşünüldüğünde hiçbir durumda doğru olamaz. Bu ayrım, bileşik ifadelerin bütün olası durumlarda nasıl davrandığını göstermektedir.

8. Bu parçaya göre birinci ve ikinci ifadeyi karşılayan kavram çifti aşağıdakilerden hangisidir?

A) Çelişki – totoloji

B) Totoloji – çelişki

C) Önerme – soru cümlesi

D) Koşullu önerme – karşılıklı önerme

E) VE – VEYA

Muğla'da yürütülen bir mantık uygulamasında “Deniz yüzüyor ve güneş parlıyor.” ifadesi incelenir. Öğretmen, bu ifadenin doğru olabilmesi için iki ayrı bildirimin birlikte doğru olması gerektiğini söyler. Bildirimlerden biri yanlış olduğunda birleşik ifade de doğru kabul edilmez.

9. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Birleşik ifade yalnızca ikinci bildirimin doğru olmasıyla doğrulanır.

B) Birleşik ifadenin doğru olması için en az bir bildirimin doğru olması yeterlidir.

C) Birleşik ifadenin doğruluğu, kendisini oluşturan iki bildirimin birlikte doğruluğuna bağlıdır.

D) Birleşik ifade, bildirimlerin doğruluk değerlerinden bağımsızdır.

E) Bildirimlerden biri yanlışsa birleşik ifade yine de doğru olabilir.

Bir mantık çalışmasında p ve q için mümkün bütün doğruluk durumları tabloya yazılır. Bir bileşik yapı, bu dört satırın her birinde aynı sonuç değerini verir; sonuç sütununda her defasında “doğru” görülür. Öğretmen, yapının farklı değer atamalarında değişmediğini vurgular. Bu tablo, yapının tanınmasında tek bir duruma değil, bütün durumlara bakılması gerektiğini gösterir.

10. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Bu bileşik yapı koşullu önermedir.

B) Bu bileşik yapı karşılıklı önermedir.

C) Bu bileşik yapı çelişkidir.

D) Bu bileşik yapı negasyondur.

E) Bu bileşik yapı totolojidir.

Cevap Anahtarı

1. D	2. C	3. D	4. E	5. D
6. B	7. D	8. B	9. C	10. E

Çözümler

1. p → q yapısında tek yanlışlık düzeni, p'nin doğru ve q'nun yanlış olduğu durumdur. Önermenin öncülünün yanlış olduğu her durumda doğru sonuç çıkarılamayacağı için öncülün yanlış olduğu bütün durumları kapsayan ifade hatalıdır.

2. Önerme, kesin bir mantıksal değer taşıyan ifadedir; bu değer doğru veya yanlış olabilir. Soru yöneltmek ya da kişiden kişiye değişmek, kesin doğruluk değeri bulunmadığını gösterdiğinden önerme olma koşulunu karşılamaz.

3. p'nin yanlış, q'nun doğru olması nedeniyle iki ifadenin birlikte doğruluğunu isteyen p ∧ q yanlış; en az birinin doğruluğunu yeterli gören p ∨ q doğru olur. Negasyon ise yanlış olan p'yi doğru değere çevirir; bu nedenle p ∧ q'nun doğru olduğunu söyleyen sonuçlar bağlacın koşulunu karşılamaz.

4. E, Aristoteles'in Organon bağlamında içerik ile çıkarım biçimini ayıran anlatımdan çıkar. D ise doğru yargı ile geçerli çıkarımı özdeşleştirerek parçadaki ayrımı tersine çevirir.

5. D, hava durumunu bildiren ifadenin doğruluk değerine sahip olması ile emir sözünün bu niteliği taşımaması arasındaki ayrımdan çıkar. C, önerme olmayı gerçeklikle ilişkisiz sayarak parçanın karşılaştırmasını bozar.

6. İzmir'i bildiren cümle doğru veya yanlış olarak değerlendirilebildiği için B önermenin temel niteliğini verir. C, emir cümlesini de aynı sınıfa alarak parçadaki ayrımı ortadan kaldırır.

7. Koşullu yapının yanlışlığı için öncülün doğru, sonucun yanlış olması gerekir. C ve A öncülün yanlış olduğu durumları verir; bu durumlarda koşullu yapı yanlış sayılmaz.

8. İlk ifade bütün durumlarda doğru olduğundan totolojiyi, ikinci ifade hiçbir durumda doğru olamadığından çelişkiyi karşılar. A bu iki kavramın sırasını tersine çevirir.

9. İki bildirimin birlikte doğru olması gerektiği için C, VE bağlacının doğruluk koşulunu ifade eder. B ise en az bir doğruyu yeterli sayarak VEYA bağlacının koşuluna kayar.

10. E, bütün doğruluk durumlarında aynı olumlu sonucu veren yapıyı belirtir. C ise her durumda yanlış kalan karşıt yapıyla karıştırılmıştır; parçadaki sürekli doğruluk koşuluyla bağdaşmaz. A, B ve D farklı mantıksal yapı türleridir; verilen tablo bunlardan birini göstermemektedir.